

Försvvarshögskolan

Självständigt arbete (30 hp)

Författare		Program/Kurs
Viktor Berglund		HOP SA 2025
Handledare		Antal ord: 10,000+323
Jerker Widén		Kurskod
		2UK045
<p>Gemensamma begrepp, olika konkretisering:</p> <p>Konceptuell interoperabilitet i svenska och Nato-doktriner</p>		
<p>ABSTRACT:</p> <p>This study examines conceptual interoperability between Sweden and NATO by comparing how mission command is described in their respective doctrines. Using a qualitative comparative case study design and qualitative content analysis, six doctrines are analysed through six principles operationalised from mission command derived from previous research. Conceptual interoperability is assessed by comparing how the principles are defined, given meaning and concretised within and between the cases.</p> <p>The analysis shows broad conceptual coherence between the cases but also identifies important differences regarding decentralisation of decision-making and initiative. The study argues that procedural interoperability depends not only on shared concepts, but also on how these are expressed within different organisational contexts. The findings further suggest that shared doctrinal terminology does not necessarily ensure conceptual alignment in practice.</p>		
<p>Nyckelord: Interoperabilitet, uppdragstaktik, doktrin, Nato</p>		

Innehåll

1. INLEDNING.....	4
1.1 SYFTE OCH FORSKNINGSFRÅGA.....	5
1.2 TIDIGARE FORSKNING OCH FORSKNINGSLUCKAN	5
1.2.1 <i>Interoperabilitetens utmaningar och risker</i>	6
1.2.2 <i>Doktrinära implikationer</i>	6
1.2.3 <i>Forskningsluckan</i>	7
1.3 BIDRAG.....	8
1.4 DISPOSITION	8
2. TEORI OCH METOD	9
2.1 TEORI.....	9
2.1.1 <i>Interoperabilitet</i>	9
2.1.2 <i>Uppdragstaktik</i>	10
2.2 FORSKNINGSDESIGN.....	12
2.3 METOD OCH ANALYSSTRATEGI	13
2.3.1 <i>Operationalisering av uppdragstaktik</i>	14
2.3.2 <i>Analys av interoperabilitet</i>	15
2.4 EMPIRI	16
2.5 KÄLLKRITIK	16
2.6 METODKRITIK OCH FORSKNINGSETISKA ASPEKTER	17
3. ANALYS OCH RESULTAT	19
3.1 KODNINGSUTFALL	19
3.2 DECENTRALISERING AV BESLUT OCH MANDAT.....	19
3.2.1 <i>Sverige</i>	19
3.2.2 <i>Nato</i>	20
3.2.3 <i>Jämförelse</i>	20
3.3 SYFTE	21
3.3.1 <i>Sverige</i>	21
3.3.2 <i>Nato</i>	22
3.3.3 <i>Jämförelse</i>	22
3.4 INITIATIV.....	22
3.4.1 <i>Sverige</i>	22
3.4.2 <i>Nato</i>	23
3.4.3 <i>Jämförelse</i>	23
3.5 TILLIT OCH FÖRTROENDE.....	25
3.5.1 <i>Sverige</i>	25
3.5.2 <i>Nato</i>	25
3.5.3 <i>Jämförelse</i>	25
3.6 GEMENSAM FÖRSTÅELSE	26
3.6.1 <i>Sverige</i>	26
3.6.2 <i>Nato</i>	26
3.6.3 <i>Jämförelse</i>	27
3.7 RISK.....	27
3.7.1 <i>Sverige</i>	27
3.7.2 <i>Nato</i>	27

3.7.3	<i>Jämförelse</i>	28
3.8	SAMMANFATTNING	28
4.	DISKUSSION	29
4.1	KONCEPTUELL INTEROPERABILITET	29
4.2	VARIATION I KONKRETISERING	30
4.3	FRÅN DOKTRIN TILL PRAKTIK	31
4.4	STUDIENS RÄCKVIDD OCH BEGRÄNSNINGAR.....	31
5.	AVSLUTNING	33
5.1	PROFESSIONELLA KONSEKVENSER OCH PRAKTISK TILLÄMPNING.....	33
5.2	FORTSATTAS STUDIER	34
5.3	REDOVISNING AV AI-ASSISTERANDE VERKTYG.....	35
6.	LITTERATUR OCH REFERENSFÖRTECKNING	36
7.	BILAGOR	39
7.1	BILAGA A - KODNINGSRAM.....	39

1. Inledning

Natos krigföringsförmåga bygger på att medlemsstaternas personal och förband kan agera samordnat varvid interoperabilitet utgör en multiplikator som ökar effektiviteten (Nato 2022a, s. 49). Sverige och Nato definierar interoperabilitet som förmågan att samordna personal, system, enheter, länder och organisationer för att uppnå strategiska, operativa och taktiska mål (Försvarsmakten 2020, s. 34; Nato 2022a, s. 71–72). Den framhålls som central i multinationella sammanhang och graden av implementering påverkar multinationella operationers effektivitet (Försvarsmakten 2020, s. 34–35; Nato 2022a, s. 71–72). Begreppet omfattar tekniska, proceduriella och mänskliga dimensioner där denna studie fokuserar på den proceduriella som bland annat innefattar gemensamma doktriner och begrepp (Försvarsmakten 2020, s. 34; Nato 2022a, s. 71–72).

Trots dess betydelse visar forskning att interoperabilitet ofta brister i praktiken, där exempelvis nationella skillnader i tolkning, erfarenhet och organisatoriska förutsättningar skapar variation i hur koncept ges innebörd och omsätts i multinationella sammanhang (Ochs 2020; Sjøgren och Nilsson 2025; Sjøgren 2025; Stewart et al. 2004). Detta antyder att interoperabilitet inte enbart är en fråga om gemensamma system och processer. Även om organisationer använder samma begrepp kan omsättning av dem skilja sig i praktiken. Därmed framstår doktriner som en central dimension i att forma militära organisationer. Doktriner utgör institutionella uppfattningar om vad som fungerar i krig och syftar till att skapa gemensamma referensramar för planering och genomförande (Høiback 2016, s. 187, 192). De standardiserar begrepp och uttrycker hur dessa ges innebörd och omsätts i praktik. Variationer i doktrinära formuleringar kan därmed reproducera skillnader i utövning trots en till synes gemensam begreppsapparat.

Natos beslut 2022 att etablera uppdragstaktik som ledningsfilosofi aktualiserar denna problematik (Nato 2022a, s. iii). Uppdragstaktik utgör en central del av alliansens doktrinära ramverk och förutsätter en gemensam förståelse för att möjliggöra ett samordnat agerande. Samtidigt visar forskning att uppdragstaktik inte utgör ett enhetligt koncept utan ges olika innebörd och tillämpas på olika sätt (Ochs 2020, s. 96; Shamir 2011, s. 3–5; Sjøgren och Nilsson 2025, s. 91–92). Detta blir särskilt relevant i relation till Sveriges pågående integrering i Nato, där svenska och Nato-doktriner successivt behöver förhålla sig till varandra trots att de utvecklats i olika organisatoriska och institutionella kontexter. Gemensamma begrepp riskerar därmed att maskera underliggande skillnader, vilket kan leda till dissonans.

Tidigare forskning om interoperabilitet har främst fokuserat på organisatoriska, kulturella och praktiska faktorer i multinationella miljöer. Däremot är de doktrinära förutsättningarna för interoperabilitet mindre utforskade. Denna studie utgår från antagandet att proceduriell interoperabilitet, i form av begreppslig och doktrinär samstämmighet, behöver fördjupas. Studien undersöker därför konceptuell interoperabilitet, det vill säga graden av samstämmighet i hur centrala begrepp definieras, ges innebörd och konkretiseras i doktriner. Begreppets teoretiska innebörd utvecklas vidare i teoriavsnittet. Genom att analysera ett centralt doktrinärt begrepp prövas i vilken utsträckning doktrinerna överensstämmer, vilket ger studien krigsvetenskaplig relevans då den belyser hur doktrinära skillnader kan påverka militär samordning i multinationella operationer.

1.1 Syfte och forskningsfråga

Syftet med studien är att bedöma graden av konceptuell interoperabilitet mellan svenska och Nato-doktriner genom en analys av uppdragstaktik. Uppdragstaktik är särskilt relevant att undersöka eftersom både Sverige och Nato använder konceptet som ledningsfilosofi, samtidigt som tidigare forskning visar variation i dess innebörd och praktiska omsättning. Studien syftar inte till att värdera praktisk tillämpning utan använder uppdragstaktik som ett analytiskt ramverk för att möjliggöra en jämförelse av doktrinernas samstämmighet. Forskningsfrågan lyder:

Vilken grad av konceptuell interoperabilitet uppvisar svenska och Nato-doktriner i sin beskrivning av uppdragstaktik?

1.2 Tidigare forskning och forskningsluckan

Forskning betonar komplexiteten som uppstår när olikheter möts i en miljö där likhet eftersträvas. Skillnader i värderingar, referensramar och perspektiv bidrar till missförstånd och friktion (Elron, Shamir och Ben-Ari 1999, s. 75; Stewart et al. 2004, s. 6). Elron, Shamir och Ben-Ari (1999, s. 81–84) visar att multinationella operationer präglas av faktorer som försvårar ledning och samordning i riskfyllda miljöer vilket förstärks av olika organisatoriska och hierarkiska strukturer. Stewart et al. (2004, s. 6) visar dessutom att komplexiteten ökar med antalet deltagande nationer. Båda studierna framhåller samtidigt att komplexiteten minskar när den multinationella miljön finns inom ramen för en allians tack vare försök att skapa en gemensam grund (Elron, Shamir och Ben-Ari 1999, s. 89; Stewart et al. 2004, s. 6). Denna grund skapas bland annat genom gemensamma erfarenheter (Sjøgren och Nilsson 2025, s. 100–

101) och doktriner (Thunholm och Palmgren 2018, s. 29). Komplexiteten kvarstår dock, om än i reducerad form, vilket kommande studier visar.

1.2.1 Interoperabilitetens utmaningar och risker

Även om en gemensam doktrinär bas antas främja enhetlighet visar forskning att variationer kvarstår i hur doktrinerna omsätts. Sjøgren och Nilsson (2025, s. 90) visar att stabsofficerare i Nato präglas av sina nationella doktriner. Trots begreppslig samstämmighet avseende uppdragstaktik återfinns skillnader främst i praktisk tillämpning (Sjøgren och Nilsson 2025, s. 100). De menar därför att begreppslig samstämmighet är nödvändig men otillräcklig för interoperabilitet och föreslår harmonisering av nationella doktriner (Sjøgren och Nilsson 2025, s. 99). Ochs (2020) når liknande slutsatser i sin studie av tyska stabsofficerares i Nato. Han kopplar skillnader i tillämpning till variation i hur uppdragstaktik ges innebörd samt till skillnader i ledarskap, språk, teknologi och politiska faktorer (Ochs 2020, s. 79). Ochs (2020, s. 98) argumenterar för att nationell implementering av Natos doktriner bör krävas och integreras i officersutbildningen.

Både Sjøgren och Nilsson (2025) och Ochs (2020) pekar på nationell påverkan som ett hinder för interoperabilitet. Officerares syn på uppdragstaktik präglas av utbildning, kultur och historia. Sjøgren (2025, s. 15–16) visar dessutom att skillnader i nationell utbildning utgör en central utmaning och menar att nationer bör harmonisera sina doktriner med Natos, eller anta dem som nationella, för att stärka interoperabiliteten.

Brister i interoperabilitet medför risker. Forskning visar att nationella skillnader inom ramen för uppdragstaktik kan leda till mer centraliserad ledning, där förståelse för nationella olikheter ökar behovet av kontroll (Stewart et al. 2004, s. 7; Sjøgren och Nilsson 2025, s. 98–99). Solli och Borrie (2025, s. 355) identifierar liknande problem i analys av begreppet risk där variation i hur begreppet förstås leder till inkonsekventa resultat och försvårar proceduriell interoperabilitet. De menar att interoperabilitet kommer att undermineras tills dess att den doktrinära innebörden av risk är integrerad på ett övergripande sätt (Solli och Borrie 2025, s. 359). Liknande mönster kan antas för andra doktrinära begrepp där bristande samstämmighet i hur begrepp definieras och tillämpas gör interoperabilitet svåruppnådd.

1.2.2 Doktrinära implikationer

Doktrin framstår som en central del i skapandet av interoperabilitet. Två perspektiv är särskilt

relevanta: dess roll och innebörd. Thunholm och Palmgren (2018, s. 29–30) visar att doktrin fungerar som ett samordningsverktyg som reducerar osäkerheter och skapar gemensamma referensramar. Samtidigt rymmer den en paradox genom att både styra via principer och betonar chefers handlingsfrihet (Thunholm och Palmgren 2018, s. 30–31). En liknande spänning lyfts av Finkel (2006, s. 792) som framhåller behovet av flexibilitet för att hantera friktion och osäkerhet. Doktriners effektivitet beror på deras förmåga att förena styrning och självständigt agerande. Variation mellan organisationers doktriner kan vara ett uttryck för olika avvägningar mellan standardisering och situationsanpassning, snarare än att de visar bristande samstämmighet.

Doktriners innebörd varierar beroende på om den uppfattas pragmatiskt, idealistiskt, agnostiskt, realistiskt eller rationalistiskt (Sjøgren 2024, s. 484–490). Kulturella och epistemologiska skillnader kan därmed försvåra doktriners tillämpning och öka risken för missförstånd i multinationella miljöer (Sjøgren, s. 491). Detta ligger i linje med Høiback (2016, s. 189) som betonar kulturell förankring som avgörande för faktiskt användning av doktrin och pekar på en möjlig dissonans mellan doktrinförfattaren och utövaren (Høiback 2016, s. 193–194). Johnston (2000, s. 37–38) framhåller på liknande sätt att militärt agerande ofta speglar kultur snarare än doktrin, vilket innebär att organisatorisk förändring kräver mer än nya doktriner.

Sammantaget visar forskningen att doktriners formella innehåll utgör en viktig utgångspunkt men att dess effekt också är beroende av hur den omsätts och används. Detta innebär att gemensamma doktriner inte nödvändigtvis leder till enhetlig utövning, särskilt i multinationella sammanhang där samsyn inte kan tas för given.

1.2.3 Forskningsluckan

Forskningen visar återkommande att interoperabilitet utmanas av skillnader i hur doktriner ges innebörd och tillämpas mellan nationer. Trots begreppslig samstämmighet kvarstår variationer i praktiken vilket skapar skillnader mellan formulering och genomförande. Samtidigt saknas systematiska analyser av de doktrinära utgångspunkterna som dessa variationer bygger på. Detta innebär att det är oklart i vilken utsträckning skillnader i tillämpning kan härledas till skillnader i hur begrepp faktiskt uttrycks i doktriner.

Kunskapsluckan visar sig som bristen på studier som analyserar hur centrala begrepp

konceptualiseras i nationella respektive Nato-doktriner och vilka implikationer detta har för interoperabilitet. Mot denna bakgrund analyserar studien uppdragstaktik som ett centralt doktrinärt begrepp.

1.3 Bidrag

Teoretiskt bidrar studien genom att belysa hur doktrinära variationer kan påverka interoperabiliteten trots en till synes gemensam begreppsapparat. Därmed problematiseras antagandet att gemensam terminologi automatiskt innebär konceptuell samstämmighet. Studien bidrar också empiriskt genom en systematisk jämförelse av hur uppdragstaktik konceptualiseras i svenska och Nato-doktriner.

Vidare bidrar studien till Försvarsmaktens och andra nationers fortsatta integrering med Nato genom att synliggöra potentiella skillnader i hur uppdragstaktik beskrivs i doktriner. Detta har relevans för personal och förband som tjänstgör inom och tillsammans med Nato där en gemensam konceptuell förståelse utgör en förutsättning för effektiv samordning.

1.4 Disposition

Studien inleds med teori och metod där studiens analytiska ramverk och metodologiska tillvägagångssätt presenteras. Därefter redovisas analys och resultat följt av en diskussion av studiens implikationer, begränsningar och slutsatser. Studien avslutas med en summering och förslag på fortsatt forskning.

2. Teori och metod

Kommande avsnitt syftar till att beskriva studiens teoretiska utgångspunkter samt förklara hur studiens design och metodologi besvarar frågeställningen.

2.1 Teori

Interoperabilitet och uppdragstaktik utgör studiens teoretiska utgångspunkter. Interoperabilitet används som analytiskt begrepp för att bedöma graden av samstämmighet mellan doktrinerna. Uppdragstaktik fungerar som ett analytiskt ramverk där dess principer används för att identifiera och jämföra hur doktrinerna definierar, ger innebörd och konkretiserar uppdragstaktik.

2.1.1 Interoperabilitet

Interoperabilitet har utvecklats från att främst avse tekniska aspekter till att omfatta organisatoriska, beteendemässiga och proceduriella perspektiv, vilket både Sverige och Nato har preciserat och införlivat (Försvarsmakten 2020, s. 34–35; Nato 2022a, s. 71–72). En central forskare i denna utveckling är Codner (2003) som bidrar med ett konceptuellt ramverk där interoperabilitet förstås som ett flerdimensionellt fenomen som inkluderar tekniska, organisatoriska, logistiska och mänskliga förutsättningar (Codner 2003, s. 30–31). För denna studie är Codners (2003) ansats alltför omfattande som analytiskt begrepp. Även om han berör doktrinär interoperabilitet är detta främst deskriptivt och integrerat i ett bredare ramverk (Codner 2003, s. 65–66). Ramverket bedöms därför inte ändamålsenligt för att analysera doktrinära texter och graden av samstämmighet mellan dessa.

I stället utgår studien från Diallo et al. (2011) samt Solli och Borrie (2025), vilket avgränsar analysen av interoperabilitet. Diallo et al. (2011, s. 86) definierar interoperabilitet som utbytet av meningsfull information mellan system och betonar tre egenskaper: att informationsutbytet är avgörande, begripligt för både sändare och mottagare samt förekommer på samtliga systemnivåer. Även om definitionen avser tekniska system, är betoningen på meningsfullt informationsutbyte central i ett doktrinärt sammanhang. Solli och Borrie (2025, s. 343) vidareutvecklar detta genom att analysera konceptuell samstämmighet och konsekvent verkställande genom att undersöka begreppet risk i Nato. Studierna visar att interoperabilitet inte enbart förutsätter begreppslig samstämmighet, det vill säga i ord och definitioner, utan även konceptuell samstämmighet i innebörd och konkretisering.

Medan Solli och Borrie (2025) analyserar både konceptuell samstämmighet och dess praktiska konsekvenser, fokuserar denna studie på de doktrinära förutsättningarna. För att tydliggöra denna avgränsning delas den proceduriella dimensionen in i nivåer. Doktriner och begrepp utgör den formella nivån, medan den konceptuella nivån avser hur dessa ges innebörd och konkretiseras. Konceptuell interoperabilitet bedöms därmed genom hur uppdragstaktikens principer definieras, ges innebörd och konkretiseras i doktriner.

2.1.2 Uppdragstaktik

Uppdragstaktik utgör ett centralt doktrinärt begrepp inom Nato och Sverige. Andra begrepp, såsom flexibilitet och manövertänkande, har övervägts men valts bort till förmån för uppdragstaktikens centrala betydelse. För att skapa ett analytiskt ramverk utgår studien från tre centrala verk. Palmgren och Wikström (2018) som analyserar den svenska utvecklingen och tolkningen av uppdragstaktik, Shamir (2011) jämför dess utveckling och tillämpning i amerikanska, brittiska och israeliska arméerna och Sigg (2014) som analyserar uppdragstaktikens utveckling i Tyskland mellan 1869–1945. Andra studier om uppdragstaktik, exempelvis Ochs (2020) samt Sjøgren och Nilsson (2025), har övervägts men valts bort då de fokuserar främst på praktisk tillämpning och nationell påverkan snarare än uppdragstaktikens konceptuella innehåll. De valda verken är lämpligare för att identifiera återkommande och operationaliserbara principer och stödjer därmed studiens syfte bättre.

Palmgren och Wikström (2018), Shamir (2011) och Sigg (2014) identifierar ett antal gemensamma principer men inkluderar även ytterligare perspektiv kopplade till kulturella, organisatoriska och individuella faktorer. Dessa är centrala i tidigare forskning men svåra att analysera i doktriner då de i högre grad rör praktik, utbildning och kontext snarare än doktrinära formuleringar. Exempelvis lyfter Sigg (2014, s. 118) och Palmgren och Wikström (2018, s. 60–62) faktorer som stridsmoral, gåpåanda, mod och djärvhet medan Shamir (2011, s. 19, 26–27) betonar historiska och kulturella förutsättningar för uppdragstaktikens form. Dessa perspektiv saknar dock en enhetlig och framför allt återkommande begreppslig form mellan studierna och är därmed svåra att operationalisera i en doktrinär analys.

Studien avgränsas därför till de principer som återkommer hos samtliga författare och kan betraktas som gemensamma beståndsdelar. Genom detta fångas uppdragstaktikens generella innebörd snarare än en specifik normativ modell vilket stärker den begreppsliga validiteten och minskar risken att analysen vilar på en enskild tolkning. Avgränsningen motiveras även av

uppdragstaktikens komplexitet, vilket gör begreppet svårt att fånga i en enhetlig definition (Palmgren och Wikström 2018, s. 49–50; Shamir 2011, s. 26; Sigg 2014, s. 120).

Uppdragstaktik är en ledningsfilosofi som bygger på **decentralisering av beslut och mandat** till underordnade nivåer (Palmgren och Wikström 2018, s. 55–56; Shamir 2011, s. 8; Sigg 2014, s. 55). Detta innebär att ansvar och befogenheter delegeras till lägre nivåer, där underställda ges möjlighet att agera självständigt (Palmgren och Wikström 2018, s. 55–56; Shamir 2011, s. 17; Sigg 2014, s. 55). Decentralisering syftar till att möjliggöra anpassning till händelseutvecklingen där underställda genom sin närhet till situationen förväntas fatta beslut och hantera stridens växelverkan (Palmgren och Wikström 2018, s. 55–56; Shamir 2011, s. 17; Sigg 2014, s. 55). Samtidigt är graden av styrning situationsberoende, där överordnade kan behöva anpassa balansen mellan centraliserad och decentraliserad ledning (Palmgren och Wikström 2018, s. 55; Shamir 2011, s. 19; Sigg 2014, s. 75–77).

En central förutsättning för **decentralisering av beslut och mandat** är ett tydligt formulerat **syfte**. **Syftet** och uppdraget anger vad som ska uppnås medan genomförandet överläts till de underställda. Samtliga studier betonar att framgångsrika operationer inte kan detaljplaneras utan kräver att det väsentliga framgår tydligt och inte fördunklas av omfattande instruktioner. **Syftet** fungerar därmed som en samordnande mekanism som möjliggör självständigt handlande inom ramen för den överordnade avsikten. (Palmgren och Wikström 2018, s. 55–59; Shamir 2011, s. 14–17; Sigg 2014, s. 71–73).

Utifrån ett tydligt **syfte** och decentraliserat mandat skapas förutsättningar för **initiativ**. Underställda förväntas aktivt agera när möjligheter uppstår även när order saknas eller blivit irrelevanta (Palmgren och Wikström 2018, s. 60; Shamir 2011, s. 26–27; Sigg 2014, s. 62). **Initiativ** kopplas till individuellt ansvarstagande, beslutsamhet och handlingskraft där det framhålls som viktigare att agera vid osäkerhet än att invänta ytterligare information (Palmgren och Wikström 2018, s. 59–60; Shamir 2011, s. 27; Sigg 2014, s. 60–62). Underställda kan därmed förväntas avvika från tidigare givna order, i linje med det överordnade syftet (Palmgren och Wikström 2018, s. 60; Shamir 2011, s. 26–27; Sigg 2014, s. 72–73).

För att möjliggöra **initiativ** krävs **tillit** och **gemensam förståelse** inom organisationen. Tilliten baseras på en tro på individers kompetens och omdöme vilket möjliggör delegering av ansvar

och acceptans av självständigt handlande (Palmgren och Wikström 2018, s. 61; Shamir 2011, s. 26–27; Sigg 2014, s. 55). Den gemensamma förståelsen utvecklas genom utbildning och erfarenhet och skapar förutsättningar för samordning utan detaljerad styrning (Palmgren och Wikström 2018, s. 61; Shamir 2011, s. 26; Sigg 2014, s. 71). Dessa två aspekter är nära sammankopplade då tillit möjliggör decentralisering medan gemensam förståelse säkerställer att handlingar sker i enlighet med den överordnade avsikten, både vertikalt och horisontellt (Palmgren och Wikström 2018, s. 61; Shamir 2011, s. 26; Sigg 2014, s. 71–73).

Slutligen är acceptans för *risk* en central del av uppdragstaktik. Chefer, både över- och underordnade, måste hantera osäkerhet och våga agera trots ofullständig information (Palmgren och Wikström 2018, s. 59; Shamir 2011, s. 19; Sigg 2014, s. 61). Detta innebär att risktagande är nödvändigt och att misstag kan accepteras, förutsatt att de sker i linje med uppgiftens syfte (Palmgren och Wikström 2018, s. 61; Shamir 2011, s. 26; Sigg 2014, s. 61). Passivitet och väntan på ytterligare information framställs som mer problematiskt än att agera under osäkerhet (Palmgren och Wikström 2018, s. 59; Shamir 2011, s. 19; Sigg 2014, s. 109).

Principerna ska inte behandlas som isolerade utan som ömsesidigt beroende där *decentralisering* och *syfte* skapar förutsättningar för *initiativ*, vilket i sin tur förutsätter *tillit*, *gemensam förståelse* och acceptans för *risk*. Dessa principer utgör operationaliseringen av uppdragstaktik och används för att analysera doktrinerna.

2.2 Forskningsdesign

Studien genomförs som en jämförande fallstudie baserad på George och Bennett (2005) metod *structured, focused comparison*. Designen möjliggör en systematisk analys av flera doktriner genom att ställa samma teoretiskt förankrade frågor inom ramen för ett specifikt teoretiskt perspektiv (George och Bennett 2005, s. 67). Designen lämpar sig väl för att systematiskt och teoristyrkt jämföra doktriner utan att göra anspråk på att fastställa kausala relationer.

Studien utgår från Sverige och Nato som fall vilka analyseras utifrån samma analytiska ramverk (Esaiasson et al. 2017, s. 137). För att undersöka hur uppdragstaktik konceptualiseras analyseras ett urval av centrala doktriner från respektive organisation. Genom att operationalisera uppdragstaktik i ett antal centrala principer möjliggörs en jämförbar analys av hur dessa definieras, ges innebörd och konkretiseras i doktrinerna. Designen syftar därigenom till att skapa ett analytiskt underlag för att systematiskt bedöma graden av konceptuell

interoperabilitet och är inriktad på att analysera variation mellan organisationerna som indikator, snarare än att förklara orsaker (Esaiasson et al. 2017, s. 135–136). Detta möjliggör analytiska generaliseringar avseende begreppslig och konceptuell interoperabilitet, där resultaten relateras till det teoretiska ramverket snarare än att generaliseras statistiskt till en population (Yin 2018, s.20–21).

Studien analyserar sex doktriner, tre från Sverige respektive Nato, för att möjliggöra jämförelser både inom och mellan grupperna (se tabell 1). Urvalet är strategiskt och baseras på kriterier kopplade till studiens syfte (Esaiasson et al. 2017, s.159). Doktrinerna utgör centrala styrdokument, uttrycker uppdragstaktik som ledningsfilosofi samt behandlar principer och genomförande av operationer. Urvalet möjliggör även analys på olika nivåer för att undersöka intern variation. Härvid avgränsas studien till markdomänen med hänsyn till uppdragstaktikens historiska och praktiska ursprung (Shamir 2011, s. 29).

Namn	År	Organisation	Referens i studien	Nivå
Allied Joint Doctrine	2022	Nato	AJP-01	Strategisk
Allied Joint Doctrine for the Conduct of Operations	2025	Nato	AJP-3	Operativ
Allied Joint Doctrine for Land Operations	2022	Nato	AJP-3.2	Taktisk
Militärstrategisk doktrin	2022	Försvarsmakten	MSD-22	Strategisk
Doktrin Gemensamma operationer	2020	Försvarsmakten	DGO-20	Operativ
Reglemente Armé Taktik	2023	Försvarsmakten	AR-Taktik	Taktisk

Tabell 1

2.3 Metod och analysstrategi

Kvalitativ innehållsanalys används som metod för att analysera doktrinerna i syfte att identifiera budskap i texten (Denscombe 2021, s. 338). Den lämpar sig väl för att undersöka doktriner då den möjliggör analys av vad som framställs som relevant, vilka prioriteringar som görs och hur olika idéer förhåller sig till varandra (Denscombe 2021, s. 339).

Analysen genomförs deduktivt med utgångspunkt i uppdragstaktik där teoretiskt förankrade principer operationaliseras till indikatorer. Dessa kodus systematiskt i doktrinerna och analyseras utifrån tre dimensioner: definition, innebörd och konkretisering. Definition avser hur principen explicit beskrivs och avgränsas i doktrinen, det vill säga vad den är. Innebörd avser vilken funktion, betydelse och roll principen ges i den doktrinära kontexten. Konkretisering

avser hur principen omsätts i texten genom beskrivningar av praktiskt handlande, resonemang, tillämpning eller exempel. Tillsammans möjliggör dessa dimensioner en systematisk analys av hur uppdragstaktikens principer ges konceptuell form i doktrinerna.

Analysen av uppdragstaktik genomförs i tre steg. I det första steget behandlas varje doktrin separat med fokus på hur principerna definieras, ges innebörd och konkretiseras. I det andra steget genomförs en jämförande analys där likheter, skillnader och intern variation identifieras inom och mellan svenska och Nato-doktriner, med fokus på variation i de tre dimensionerna. I det tredje steget används den variationen som grund för att bedöma graden av konceptuell interoperabilitet.

2.3.1 Operationalisering av uppdragstaktik

För att möjliggöra en systematisk jämförelse operationaliserades uppdragstaktik i sex principer (se tabell 2). Principerna strukturerades i definition, innebörd och konkretisering och framgår av kodningsramen *Bilaga A*. Då operationaliseringen är avgörande för den interna validiteten har tidigare forskning använts för att fånga vedertagna och återkommande principer (Esaiasson et al. 2017, s. 57).

	Principer
Uppdragstaktik	Decentralisering av beslut och mandat
	Syfte
	Initiativ
	Tillit och förtroende
	Gemensam förståelse
	Risk

Tabell 2

Varje doktrin kodas enligt *Bilaga A* och varje princip bedöms utifrån en fyrgradig ordinalskala (se tabell 3) för att rangordna dess förekomst i texten (Esaiasson et al. 2017, s. 360–361).

Värde	Förekomst	Kriterier
0	Principen förekommer inte	Ingen explicit eller implicit referens till principen.
1	Principen förekommer implicit.	Principen antyds eller nämns kortfattat. Den ges varken en tydlig definition eller utvecklad innebörd och konkretisering saknas.
2	Principen uttrycks tydligt men begränsat	Principen definieras och ges viss innebörd, men konkretisering är begränsad eller frånvarande.
3	Principen uttrycks genomgående och centralt	Principen definieras tydligt, ges en utvecklad innebörd och konkretiseras genom beskrivningar, resonemang.

Tabell 3

Detta möjliggör en systematisk jämförelse av doktrinernas beskrivning av uppdragstaktik.

2.3.2 Analys av interoperabilitet

Samstämmigheten mellan doktrinerna bedöms med konceptuell interoperabilitet som analytiskt begrepp och avser i vilken utsträckning uppdragstaktikens principer uppvisar överensstämmelse i hur de definieras, ges innebörd och konkretiseras. För att möjliggöra en systematisk analys används en fyrgradig skala inspirerad av Natos klassificering av interoperabilitet (Nato 2022a, s. 72) anpassad till studiens konceptuella perspektiv (se tabell 4).

Bedömningen genomförs i två steg. Först analyseras samstämmigheten inom respektive fall och därefter mellan fallen. Integrerad konceptuell interoperabilitet förutsätter därmed överensstämmelser både inom och mellan fallen, medan intern variation sänker den samlade bedömningen. Även begränsad variation i någon av de analyserade dimensionerna påverkar den samlade interoperabilitetsbedömningen, trots en övergripande samstämmighet. Samtidigt kan viss intern variation förväntas med hänsyn till doktrinernas hierarkiska nivå. Skillnader relateras till deras funktion, där mer övergripande formuleringar är vanligare i högre doktriner och mer utvecklad i lägre. Sådan variation innebär inte nödvändigtvis bristande samstämmighet.

Värde	Kriterier
Integrerad	Principen förekommer i samtliga doktriner med hög grad av överensstämmelse i hur den definieras, ges innebörd och konkretiseras.
Kompatibel	Principen förekommer i samtliga doktriner med övergripande likhet i hur den definieras, ges innebörd och konkretiseras men med viss variation.
Begränsad	Principen förekommer i doktrinerna men uppvisar tydliga skillnader i hur den definieras, ges innebörd och konkretiseras.
Ingen	Principen saknas i en eller flera doktriner eller uppvisar så stora skillnader i definition, innebörd och konkretisering att ingen meningsfull samstämmighet kan identifieras.

Tabell 4

2.4 Empiri

Studiens empiri omfattar doktriner på strategisk, operativ och taktisk nivå och möjliggör jämförelser både inom och mellan fallen. Doktrinerna utgör centrala styrdokument som fastställer konceptuella ramar och vägledande principer för militära operationer. Som normativa dokument formulerar de gemensamma utgångspunkter snarare än detaljerade tillvägagångssätt vilket gör dem lämpliga för att analysera uppdragstaktik på en konceptuell nivå. Samtliga dokument har analyserats i sin helhet.

Uppdragstaktikens doktrinära inplacering varierar mellan Sverige och Nato. I de svenska doktrinerna utgör uppdragstaktik grund för det militärstrategiska konceptet (Försvarmakten 2022, s. 7) och ingår i operationskonsten tillsammans med närliggande begrepp såsom manövertänkande, flexibilitet och integrationstänkande (Försvarmakten 2020, s. 28–33; Försvarmakten 2023, s. 27). I Nato-doktrinerna framträder uppdragstaktik som en grundsats för ledning av operationer tillsammans med manöverkrigföring samt beteendecentrerade och holistiska perspektiv (Nato 2022a, s. 77; Nato 2025, s. 2) och på taktisk nivå som ett fundament tillsammans med manöverkrigföring (Nato 2022b, s. 37–44). Dessa skillnader bedöms inte påverka analysen då båda organisationerna beskriver uppdragstaktik som sin ledningsfilosofi.

2.5 Källkritik

I bedömningen av det empiriska underlaget användes de källkritiska kriterierna äkthet, oberoende, samtidighet och tendens för att bedöma källornas tillförlitlighet (Esaiasson et al. 2017, s. 288–296).

De analyserade doktrinerna utgör officiellt fastställda styrdokument och betraktas därmed som autentiska primärkällor. Avseende oberoende har doktrinerna utvecklats i skilda

organisatoriska kontexter. Även om svensk doktrinutveckling har influerats av Nato (Försvarsmakten 2020, s. 153) och i vissa fall explicit anpassats i relation till medlemskapet (Försvarsmakten 2023, s. 6), föreligger inget formellt beroendeförhållande i form av gemensam beslutsprocess eller gemensamma styrdokument. Samtidigt finns ett internt beroendeförhållande inom respektive organisation där doktrinerna på olika nivåer bygger på varandra. I vilken utsträckning detta uppnås utgör en empirisk fråga för analysen.

Avseende samtidigheten är doktrinerna gällande och har fastställts inom en relativt begränsad tidsperiod. Skillnaderna i år bedöms inte påverka jämförbarheten i någon avgörande grad. Samtliga dokument är normativa och formulerar principer och riktlinjer riktad till respektive organisation (Försvarsmakten 2020, s. 5–6; Försvarsmakten 2022, s. 10–11; Försvarsmakten 2023, s. 6; Nato 2022a, s. xiii; Nato 2022b, s. xv; Nato 2025, s. xiii). Studien analyserar därmed doktrinära och konceptuella utgångspunkter för uppdragstaktik, inte dess tillämpning. Dokumentens normativa karaktär innebär också en inneboende tendens. Nato-doktriner formas genom konsensus, vilket kan ge mer generella formuleringar medan svenska doktrinerna speglar nationella prioriteringar. Dessa skillnader utgör dock en del av analysen snarare än en begränsning.

2.6 Metodkritik och forskningsetiska aspekter

Studiens interna validitet bedöms som god då operationaliseringen av uppdragstaktik baseras på etablerad forskning vilket stärker den begreppsliga validiteten (Esaiasson et al. 2017, s. 61–62; George och Bennett 2005, s. 19). Samtidigt innebär operationaliseringen en förenkling av ett komplext begrepp vilket kan utesluta vissa nyanser (Esaiasson et al. 2017, s. 59). Analysen bygger på doktrinära texter vilket innebär en risk för bias, särskilt med hänsyn till författarens bakgrund som officer (Denscombe 2021, s. 350, 352). Dessa begränsningar hanteras genom metodologisk transparens i redovisningen av operationalisering och analys (Blatter och Haverland 2012, s. 67). Avsaknaden av triangulering kan kritiseras men motiveras av studiens fokus på doktriner som normativa dokument snarare än faktiskt tillämpning (Morgan 2022, s. 65).

Den externa validiteten är begränsad då studien omfattar två fall och därmed inte möjliggör statistisk generalisering (Esaiasson et al. 2017, s. 159). Urvalet är dock teoretiskt motiverat och möjliggör analytisk generalisering till liknande kontexter (Denscombe 2021, s. 101; Esaiasson et al. 2017, s. 150–156). Överförbarheten begränsas ytterligare av studiens fokus på

uppdragstaktik och ett selektivt urval av doktriner samt att empirin utgörs av normativa dokument.

Studiens reliabilitet stärks genom transparent redovisning av operationalisering, kodningsschema och analysprocess, vilket möjliggör viss replikation (Blatter och Haverland 2012, s. 67). Samtidigt innebär kvalitativ innehållsanalys en viss subjektivitet som kan påverka resultaten (Denscombe 2021, s. 351). Detta förstärks av att empirin omfattar doktriner på olika språk, vilket kan påverka nyanser och jämförbarhet.

Studien följer forskningsetiska principer (Vetenskapsrådet 2024, s. 11) och beaktar risken för bias vilket hanteras genom metodologisk transparens i syfte att upprätthålla studiens vetenskapliga integritet (Vetenskapsrådet 2024, s. 48). Vidare eftersträvas transparens i urval, operationalisering och analys för att möjliggöra insyn i de bedömningar som ligger till grund för resultaten (Vetenskapsrådet 2024, s. 83). Eftersom empirin inte innehåller känsliga uppgifter, exempelvis personuppgifter eller sekretessbelagd information, kan studiens empiriska material och analys redovisas öppet (Vetenskapsrådet 2020, s. 86).

3. Analys och resultat

Detta avsnitt redovisar resultatet av analysen. Inledningsvis presenteras kodningsutfallet per doktrin (se tabell 5), varefter varje princip analyseras inom respektive fall och jämförs utifrån likheter och skillnader. Detta ligger till grund för bedömningen av konceptuell interoperabilitet (se tabell 4). Avsnittet avslutas med en sammanfattning av resultaten.

3.1 Kodningsutfall

Tabell 5 redovisar utfallet av kodningen av uppdragstaktikens principer i respektive doktrin. Samtliga principer förekommer i alla doktriner men graden av hur de definieras, ges innebörd och konkretiseras varierar. Variationen återfinns både inom och mellan fallen, särskilt avseende konkretisering.

Princip	MSD-22	DGO-20	AR Taktik	AJP-01	AJP-3	AJP-3.2
Decentralisering av beslut och mandat	2	3	3	3	2	2
Syfte	2	3	3	3	3	3
Initiativ	2	3	3	2	3	3
Tillit och förtroende	2	3	3	3	3	3
Gemensam förståelse	2	3	3	3	3	3
Risk	2	3	3	3	3	3

Tabell 5

3.2 Decentralisering av beslut och mandat

3.2.1 Sverige

De svenska doktrinerna uppvisar hög intern samstämmighet avseende *decentralisering av beslut och mandat*. Principen definieras genomgående som delegering av beslut och mandat till lägre nivåer, där underställda ges handlingsfrihet att agera utifrån situationen (Försvarmakten 2020, s. 31; Försvarmakten 2022, s. 48; Försvarmakten 2023, s. 20).

Innebörden uttrycks genom att chefer och förband ska agera utifrån rådande förutsättningar mot överordnade mål (Försvarmakten 2020, s. 28–30; Försvarmakten 2022, s. 7, Försvarmakten 2023, s. 18–19). Konkretiseringen framgår genom att underställd chef avgör hur uppgifter ska lösas medan högre chef anger vad som ska uppnås (Försvarmakten 2020, s. 31; Försvarmakten 2023, s. 20). Den är vidare situationsberoende och varierar med behovet av samordning (Försvarmakten 2020, s. 32; Försvarmakten 2022, s. 48; Försvarmakten 2023,

s. 31). Samstämmighet råder i samtliga dimensioner där variationen främst avser grad av konkretisering.

3.2.2 Nato

Nato-doktrinerna uppvisar övergripande samstämmighet, men intern variation förekommer i hur relationen mellan centralisering och decentralisering behandlas. Principen definieras genomgående som decentraliserat genomförande inom ramen för högre chefs avsikt, ofta uttryckt som centraliserat syfte och decentraliserat genomförande (Nato 2022a, s. 2; Nato 2022b, s. 42; Nato 2025, s. 2).

Innebörd uttrycks genom att underställas ges handlingsfrihet att fatta beslut inom ramen för högre chefs syfte och att ansvar delegeras till lägsta möjliga nivå (Nato 2022b, s. 42–43; Nato 2025, s. 26). Decentralisering framstår därmed som en förutsättning för tempo, anpassning och effektivt utnyttjande av situationer. Konkretiseringen består främst i delegering av ansvar och krav på självständigt beslutsfattande. Samtidigt varierar relationen till centralisering. AJP-01 konkretiserar centraliserad styrning som ett komplement, exempelvis otydliga riktlinjer eller ökat samordningsbehov (Nato 2022a, s. 87). I AJP-3 och AJP-3.2 är denna dimension mindre utvecklad och fokus ligger i stället på decentralisering genom formuleringar om handlingsfrihet och beslutsfattande på lägre nivåer. AJP-3.2 berör centraliserad styrning i samband med strid i urban miljö, men utvecklar det i övrigt begränsat (Nato 2022b, s. A-5).

Den interna variationen avser således hur balansen mellan centralisering och decentralisering konkretiseras. Medan AJP-01 behandlar båda explicit, konkretiserar övriga doktriner främst decentralisering.

3.2.3 Jämförelse

Svenska och Nato-doktriner uppvisar övergripande likhet i hur principen definieras och ges innebörd, medan skillnader framträder i konkretiseringen, särskilt avseende relationen mellan centralisering och decentralisering.

I de svenska doktrinerna integreras denna relation i principens innebörd och konkretisering där balansen mellan centraliserad och decentraliserad ledning explicit kopplats till situationens krav. Till exempel:

”Vår ledning ska inom ramen för uppdragstaktik snabbt kunna växla mellan centraliserad direktstyrning och decentraliserad uppdragsstyrning. Även då uppdragstaktik i huvudsak tillämpas av operativ chef är direktstyrning ibland nödvändig, till exempel då direktsamverkan mellan chefer på taktisk nivå krävs men inte är möjlig, eller då snabba förändringar av den operativa planen krävs i förhållanden till snäva tidsförhållanden.” (Försvarmakten 2020, s. 82)

I Nato-doktrinerna ges principen en likartad innebörd, men konkretiseringen är mindre enhetlig. AJP-01 behandlar explicit balansen mellan centralisering och decentralisering vid ett tillfälle, medan AJP-3 och AJP-3.2 främst konkretiserar den decentraliserade dimensionen.

“Where control measures are established, these have a role in reducing the complementary need for direct command style. If control measures are ambiguous, weak or absent, more direct command is inevitably required.” (Nato 2022a, s. 87)

Skillnaden består därmed i hur balansen mellan centraliserad och decentraliserad ledning konkretiseras och i vilken utsträckning relationen utvecklas i doktrinerna. I denna princip bedöms Sverige och Nato ha **kompatibel konceptuell interoperabilitet**, då principen förekommer i samtliga doktriner men uppvisar skillnader i konkretisering mellan fallen och intern inom Nato.

3.3 Syfte

3.3.1 Sverige

De svenska doktrinerna uppvisar hög intern samstämmighet avseende *syfte* som princip. *Syftet* definieras genomgående som det som anger vad som ska uppnås och utgör en överordnad utgångspunkt för genomförandet (Försvarmakten 2020, s. 32; Försvarmakten 2022, s. 48, Försvarmakten 2023, s. 19).

Innebörden uttrycks genom att verksamheten ska styras mot tydliga målsättningar och att *syftet* fungerar som en sammanhållande mekanism för handling (Försvarmakten 2020, s. 28–30; Försvarmakten 2022, s. 7). Konkretiseringen består i att *syftet*, tillsammans med målsättningar, styr underställas val av metod och medel (Försvarmakten 2023, s. 19–20) samt möjliggör anpassning vid förändrade förhållanden (Försvarmakten 2020, s. 32; Försvarmakten 2022, s. 49; Försvarmakten 2023, s. 22). Intern variation avser endast grad av konkretisering.

3.3.2 Nato

Nato-doktrinerna uppvisar hög intern samstämmighet avseende *syfte* som princip. *Syftet* definieras genomgående som det som anger vad som ska uppnås och skapar riktning för underställdas agerande i enlighet med överordnade *syften* (Nato 2022a, s. 38; Nato 2022b, s. 41–42; Nato 2025, s. 44–45).

Innebörden uttrycks genom att *syftet* fungerar som styrande ram för underställdas beslutsfattande där de förväntas avgöra hur uppgifter ska lösas, inklusive val av metod, resurser och risktagande (Nato 2022a, s. 87; Nato 2022b, s. 42; Nato 2025, s. 44). Konkretiseringen består i att underställda anpassar sitt agerande efter förändrade förutsättningar och vid behov agerar utan ytterligare order (Nato 2022b, s. 42; Nato 2025, s. 59). *Syftet* fungerar därmed som praktisk vägledning och inte enbart som målformulering. Gällande principen syfte råder samstämmighet i samtliga dimensioner.

3.3.3 Jämförelse

Svenska och Nato-doktriner uppvisar hög grad av överensstämmelse avseende principen *syfte*. *Syfte* definieras som det som anger vad som ska uppnås, ges innebörd som styrande ram för underställdas agerande samt konkretiseras genom krav på anpassning till förändrande förutsättningar.

Sammantaget föreligger **integrerad konceptuell interoperabilitet**. De skillnader som finns är begränsade och avser främst grad av konkretisering.

3.4 Initiativ

3.4.1 Sverige

De svenska doktrinerna uppvisar hög intern samstämmighet avseende *initiativ* som princip. *Initiativ* definieras genomgående som ett aktivt och självständigt agerande där underställda förväntas bidra till att uppnå högre chefs syfte och utnyttja uppkomna situationer (Försvarsmakten 2020, s. 21; Försvarsmakten 2022, s. 48; Försvarsmakten 2023, s. 20).

Innebörden uttrycks genom att handlingsfrihet utgör en förutsättning för *initiativ* i en föränderlig miljö (Försvarsmakten 2022, s. 48–49). Detta innefattar ett ansvar hos chefer att inte enbart följa givna uppgifter utan även att agera självständigt i linje med överordnat syfte (Försvarsmakten 2020, s. 32; Försvarsmakten 2023, s. 21). Konkretiseringen består i att

underställda kan ta egna *initiativ* och vid behov omdefiniera uppgifter för att bättre bidra till högre chefs syfte (Försvarmakten 2020, s. 32; Försvarmakten 2023, s. 20–22). Vidare förväntas *initiativ* på samtliga nivåer, ned till individ (Försvarmakten 2020, s. 115; Försvarmakten 2023, s. 21) samt genom ett offensivt och handlingsdrivet uppträdande där möjligheter aktivt utnyttjas för att påverka motståndaren. (Försvarmakten 2020, s. 35; Försvarmakten 2022, s. 48; Försvarmakten 2023, s. 21). Intern variationen avser endast grad av konkretisering.

3.4.2 Nato

Nato-doktrinerna uppvisar hög intern samstämmighet avseende *initiativ* som princip. *Initiativ* definieras genomgående som en central förutsättning för att utnyttja möjligheter och upprätthålla tempo (Nato 2022a, s. 87; Nato 2022b, s. 42; Nato 2025, s. 44).

Innebörden uttrycks genom att *initiativ* kopplas till chefens syfte, där underställda förväntas agera snabbt och utnyttja uppkomna möjligheter inom ramen för överordnade intentioner (Nato 2022a, s. 87; Nato 2022b, s. 37–38; Nato 2025, s. 44) *Initiativ* kopplas därmed till handlingsfrihet, tempo och förmågan att exploatera situationer i en dynamisk miljö. Konkretiseringen består främst i krav på att identifiera och utnyttja möjligheter inom givna ramar (Nato 2022a, s. 87; Nato 2022b, s. 43; Nato 2025, s. 59). Intern variation avser endast grad av konkretisering.

3.4.3 Jämförelse

Svenska och Nato-doktriner uppvisar övergripande likhet i hur *initiativ* definieras och ges innebörd. I båda fallen utgör *initiativ* en central förutsättning för att hantera osäkerhet och utnyttja möjligheter inom ramen för överordnat syfte. Skillnader framträder dock i konkretiseringen.

I de svenska doktrinerna ges *initiativ* en bredare räckvidd genom att det omfattar hela organisationen, inklusive individnivå, samt genom att underställda kan avvika från och omdefiniera uppgifter i linje med syftet. Till exempel:

”Uppdragsstyrning kan innebära att en underlydande väljer att inte fullfölja order som blivit inaktuell, kanske för att en helt oförutsedd situation plötsligt har uppstått, där det gäller att handla snabbt.” (Försvarmakten 2020, s. 32).

”I ansvaret ligger även att identifiera när hela eller delar av uppdraget inte längre kan lösas och att självständigt kunna ta initiativ för nå högre chefs mål och syfte.” (Försvarsmakten 2023, s. 21).

Initiativ kopplas även till ett offensivt handlande:

”Genom att ta och behålla initiativet ökar den egna handlingsfriheten samtidigt som motståndaren tvingas parera. Varje tillfälle att skada, oroa, vilseleda eller bekämpa motståndaren måste tas tillvara” (Försvarsmakten 2020, s. 35).

I Nato-doktrinerna är konkretiseringen mer återhållsam och knuten till ramen för högre chefs intention. *Initiativ* uttrycks främst genom att underställda förväntas agera inom givna ramar och utnyttja uppkomna möjligheter.

”...subordinates should decide and act within the scope of the commander’s intent to establish the best way to accomplish their assigned mission.” (Nato 2025, s. 44).

Samtidigt framgår att *initiativ* i Nato-doktrinerna även förutsätter handlingsfrihet:

”Rather than constantly awaiting further orders, freedom of action is a precondition for successfully maintaining and exploiting the initiative.” (Nato 2022a, s. 75).

I Nato framstår *initiativ* främst som agerande inom givna ramar medan svenska doktriner även omfattar omformulering av uppgifter och ett mer offensivt drivande av händelseutvecklingen. Detta förstärks av mer övergripande formuleringar som understryker initiativets betydelse men utvecklar i mindre utsträckning hur den omsätts:

“Central to the concept is the need to seize, retain and exploit the initiative” (Nato 2022b, s. 37).

Sammantaget bygger *initiativ* i båda fallen på handlingsfrihet men konkretiseras mer långtgående i de svenska doktrinerna. Principen ges därmed en likartad definition och innebörd men konkretiseras olika mellan fallen. I denna princip föreligger därmed **kompatibel konceptuell interoperabilitet**.

3.5 Tillit och förtroende

3.5.1 Sverige

De svenska doktrinerna uppvisar hög intern samstämmighet avseende *tillit och förtroende* som princip. Tillit definieras genomgående som en grundläggande förutsättning för uppdragstaktik där relationen mellan chef och underställd bygger på ömsesidigt förtroende (Försvarsmakten 2020, s. 116; Försvarsmakten 2022, s. 49; Försvarsmakten 2023, s. 20).

Innebörden uttrycks genom att tillit möjliggör självständigt agerande inom givna ramar samt samordning mellan nivåer och mot sidoordnade (Försvarsmakten 2020, s. 32; Försvarsmakten 2022, s. 48–49; Försvarsmakten 2023, s. 17–18). Konkretiseringen består i att tillit möjliggör delegering av ansvar och mandat samt att chefer ger underställda handlingsfrihet (Försvarsmakten 2023, s. 18–20). Den utvecklas vidare genom att tillit utvecklas genom en gemensam grund och att en tillåtande kultur, där misstag accepteras som en del av lärande, framhålls (Försvarsmakten 2020, s. 21, 117; Försvarsmakten 2022, s. 49; Försvarsmakten 2023, s. 20, 24). Intern variationen avser endast grad av konkretisering.

3.5.2 Nato

Nato-doktrinerna uppvisar hög intern samstämmighet avseende *tillit och förtroende* som princip. Tillit definieras genomgående som en grundläggande förutsättning för uppdragstaktik samt för delegering av ansvar och handlingsfrihet (Nato 2022a, s. 85; Nato 2022b, s. 42–43; Nato 2025, s. 43).

Innebörden uttrycks genom att graden av tillit påverkar i vilken utsträckning underställda ges frihet att fatta beslut och agera självständigt inom ramen för högre chefs syfte (Nato 2022a, s. 85; Nato 2022b, s. 42–43; Nato 2025, s. 44). Konkretiseringen består i att tillit utvecklas genom utbildning, *gemensam förståelse* och erfarenhet samt att en viss acceptans för misstag krävs för att möjliggöra initiativ och handlingsfrihet (Nato 2022a, s. 85; Nato 2022b, s. 43; Nato 2025, s. 43). Samstämmighet råder i samtliga dimensioner.

3.5.3 Jämförelse

Svenska och Nato-doktriner uppvisar en hög grad av överensstämmelse avseende *tillit och förtroende* som princip. Tillit definieras som en grundläggande förutsättning för uppdragstaktik, ges innebörd som möjliggörare av delegering och självständigt agerande samt konkretiseras genom koppling till utbildning, *gemensam förståelse* och acceptans för misstag.

Sammantaget föreligger **integrerad konceptuell interoperabilitet**. Skillnaderna är begränsade och avser främst grad av konkretisering.

3.6 Gemensam förståelse

3.6.1 Sverige

De svenska doktrinerna uppvisar hög intern samstämmighet avseende *gemensam förståelse* som princip. *Gemensam förståelse* definieras genomgående som en förutsättning för samordnat agerande inom ramen för uppdragstaktik (Försvarmakten 2020, s. 21; Försvarmakten 2022, s. 48–49; Försvarmakten 2023, s. 18).

Innebörden uttrycks genom att *gemensam förståelse* möjliggör en sammanhängande lägesuppfattning och samordnat agerande mellan nivåer (Försvarmakten 2020, s. 45–46; Försvarmakten 2022, s. 46; Försvarmakten 2023, s. 20). Konkretiseringen består i att underställda ska förstå uppdragets syfte och sammanhang för att kunna fatta självständiga beslut i föränderliga situationer (Försvarmakten 2023, s. 20–23). Den utvecklas vidare genom dialog, utbildning och kontinuerlig interaktion, exempelvis genom uppdragsdialog och gemensam planering inom och utanför Försvarmakten (Försvarmakten 2020, s. 112; Försvarmakten 2023, s. 20). Intern variationen avser endast konkretisering.

3.6.2 Nato

Nato-doktrinerna uppvisar hög intern samstämmighet avseende *gemensam förståelse* som princip. *Gemensam förståelse* definieras genomgående som en förutsättning för effektiv ledning och samordning inom ramen för uppdragstaktik (Nato 2022a, s. 74; Nato 2022b, s. 42; Nato 2025, s. 44).

Innebörden uttrycks genom att underställda ska förstå både uppdragets syfte och det bredare sammanhanget för att kunna agera självständigt i linje med överordnade intentioner (Nato 2022a, s. 86; Nato 2022b, s. 42; Nato 2025, s. 44–45). *Gemensam förståelse* möjliggör därmed enhetligt agerande även vid begränsad kommunikation (Nato 2022a, s. 85–86; Nato 2022b, s. 43). Konkretiseringen består i betoning på kommunikation, informationsdelning och samordning mellan aktörer, där *gemensam förståelse* utgör grund för *unity of effort* i komplexa operationer (Nato 2022a, s. 74; Nato 2022b, s. 49; Nato 2025, s. 49). Sammantaget råder intern samstämmighet.

3.6.3 Jämförelse

Svenska och Nato-doktriner uppvisar hög grad av överensstämmelse avseende *gemensam förståelse* som princip. Principen definieras som en förutsättning för samordnat agerande, ges innebörd som möjliggörare av självständigt beslutsfattande samt konkretiseras genom krav på att agera utifrån syfte och sammanhang.

Det framkommer skillnader i konkretiseringen där de svenska doktrinerna huvudsakligen fokuserar på en nationell kontext medan Nato-doktrinerna i större utsträckning betonar samverkan mellan aktörer och nationer, men inget som påverkar principens funktion.

Sammantaget ges principen likartad definition och innebörd medan skillnaden återfinns i konkretiseringen. Skillnaden påverkar dock inte den konceptuella grunden, varför **integrerad konceptuell interoperabilitet** föreligger.

3.7 Risk

3.7.1 Sverige

De svenska doktrinerna uppvisar hög intern samstämmighet avseende principen *risk*. Principen definieras genomgående som en oundviklig del av militära operationer där beslut måste fattas trots osäkerhet och ofullständig information (Försvarsmakten 2020, s. 118–119; Försvarsmakten 2022, s. 69; Försvarsmakten 2023, s. 25).

Innebörden uttrycks genom att operationsmiljön präglas av osäkerhet och föränderliga förhållanden vilket kräver beslutsfattande trots bristfälligt underlag (Försvarsmakten 2020, s. 56; Försvarsmakten 2022, s. 69). Konkretiseringen består i att *risk* relateras till beslutsfattande där chefer måste avgöra om risken är acceptabel i förhållande till möjlig vinst samt att kalkylerade risker är en förutsättning för framgång (Försvarsmakten 2020, s. 118; Försvarsmakten 2023, s. 120). Vidare konkretiseras principen genom att handlande prioriteras framför passivitet, där underlåtenhet att fatta beslut framställs som mer klandervärdt än felaktiga beslut (Försvarsmakten 2023, s. 24–25). Intern variation främst avser grad av konkretisering.

3.7.2 Nato

Nato-doktrinerna uppvisar hög intern samstämmighet avseende *risk* som princip. *Risk* definieras genomgående som en inneboende del av militära operationer där beslut måste fattas

trots osäkerhet och ofullständig information (Nato 2022a, s. 59; Nato 2022b, s. 42; Nato 2025, s. 55).

Innebörden uttrycks genom att operationsmiljön präglas av osäkerhet, friktion och komplexitet, vilket innebär att *risk* inte kan undvikas (Nato 2022a, s. 59; Nato 2025, s. D-2). Konkretiseringen består i att *risk* kopplas till beslutsfattande där chefer måste agera trots bristande information och där väntan på ytterligare underlag kan leda till handlingsför lamning (Nato 2022b, s. 43; Nato 2025, s. 55). Den kopplas vidare till tempo och handlingskraft, där agerande i många fall framställs som mindre riskfyllt än passivitet (Nato 2022a, s. 87). Intern variation avser endast grad av konkretisering.

3.7.3 Jämförelse

Svenska och Nato-doktriner uppvisar hög grad av överensstämmelse avseende principen *risk*. *Risk* definieras som en oundviklig del av militära operationer, ges innebörd som krav på beslutsfattande under osäkerhet samt konkretiseras genom att handlingskraft prioriteras framför passivitet.

Sammantaget föreligger **integrerad konceptuell interoperabilitet**, där skillnaderna främst avser grad av konkretisering.

3.8 Sammanfattning

Analysen visar att svenska och Nato-doktriner uppvisar **integrerad konceptuell interoperabilitet** avseende *syfte, tillit och förtroende, gemensam förståelse* samt *risk*. **Kompatibel konceptuell interoperabilitet** identifieras avseende *decentralisering av beslut och mandat* samt *initiativ*. Skillnaderna återfinns främst i konkretisering, särskilt i balansen mellan styrning och handlingsfrihet samt underställas ansvar att agera självständigt. Nästkommande avsnitt belyser implikationerna av dessa skillnader.

4. Diskussion

Följande avsnitt diskuterar studiens resultat till forskningsfrågan, tidigare forskning, teori samt belyser resultatens implikationer.

4.1 Konceptuell interoperabilitet

Resultaten visar att svenska och Nato-doktriner i huvudsak uppvisar **integrerad konceptuell interoperabilitet**. Detta gäller principerna *syfte, tillit och förtroende, gemensam förståelse* samt *risk* där definition, innebörd och konkretisering överensstämmer mellan fallen. Den konceptuella grunden för uppdragstaktik framstår som gemensam mellan organisationerna.

Samtidigt identifieras **kompatibel konceptuell interoperabilitet** avseende principerna *decentralisering av beslut och mandat* och *initiativ*. Dessa principer uppvisar likhet i definition och innebörd men varierar i konkretisering. Detta indikerar en möjlig anledning till den tidigare forskningens resultat som visar att begreppslig samstämmighet inte nödvändigtvis innebär samstämmighet i praktisk tillämpning (Ochs 2020, s. 97; Sjøgren och Nilsson 2025, s. 100). Båda fallen tillämpar uppdragstaktik som ledningsfilosofi men konkretiserar vissa principer på olika sätt. Solli och Borrie (2025, s.359) visar att analyser som enbart utgår från definitioner riskerar att förbise variation i hur begrepp ges innebörd och konkretiseras, vilket även återspeglas i denna studies resultat.

En möjlig förklaring till den identifierade variationen återfinns i doktrinernas skilda syften och organisatoriska kontexter. Svenska doktriner är utformade för en nationell kontext medan Nato-doktriner är avsedda att användas i multinationella sammanhang vilket kan påverka hur principer formuleras och konkretiseras. Tidigare forskning framhåller att doktriner både fungerar som styrande ramverk och som uttryck för organisatoriska och kulturella kontexter (Thunholm och Palmgren 2018, s. 30–31; Høiback 2016, s. 189). I detta ljus kan variation i konkretisering ses som ett uttryck för sådana skillnader snarare än enbart bristande samstämmighet, även om det fortfarande kan påverka hur uppdragstaktik omsätts.

Vidare påverkar den interna variation som identifieras mellan Nato-doktrinerna avseende *decentralisering av beslut och mandat* den interna samstämmigheten, då AJP-01 behandlar relationen mellan centralisering och decentralisering mer utvecklat än underliggande doktriner.

Oavsett bakomliggande orsaker kan skillnader få betydelse i multinationella sammanhang. När begrepp konkretiseras på olika sätt kan deras omsättning skilja sig mellan utövare. Som Solli och Borrie (2025, s. 355) framhåller riskerar osammanhängande konceptuell förståelse mellan doktriner underminera interoperabilitet. Detta blir särskilt relevant i relation till *decentralisering av beslut och mandat* samt *initiativ*, där variationen är mest framträdande.

4.2 Variation i konkretisering

Variationen i konkretiseringen av *decentralisering av beslut och mandat* samt *initiativ* innebär att principernas praktiska implikationer uttrycks olika, trots likartad definition och innebörd. Avseende *decentralisering* rör variationen främst hur balansen mellan centralisering och decentralisering uttrycks medan den för *initiativ* avser handlingsutrymme, förväntningar på att avvika från givna uppgifter inom ramen för syftet samt på vilken nivå *initiativ* förväntas utövas.

Avseende *decentralisering* handlar skillnaden om hur relationen mellan styrning och handlingsfrihet formuleras. I relation till uppdragstaktikens teoretiska grund är detta centralt, då teorin betonar att graden av decentralisering är situationsberoende och kräver en kontinuerlig avvägning mellan kontroll och självständigt agerande (Palmgren och Wikström 2018, s. 55; Shamir 2011, s. 19; Sigg 2014, s. 75–77). Variation i konkretisering kan därmed påverka hur denna avvägning uppfattas och omsätts. En stark betoning på decentralisering, utan motsvarande problematisering av behovet av centralisering, kan exempelvis leda till att ansvar i högre grad förskjuts nedåt i organisationen, trots teorins betoning på situationsanpassad balans.

För *initiativ* rör variationen hur långt handlingsutrymmet sträcker sig. I uppdragstaktikens teoretiska grund framhålls *initiativ* som nära kopplat till ansvarstagande och förmågan att agera när order saknas eller blivit irrelevanta (Palmgren och Wikström 2018, s. 59–60; Shamir 2011, s. 26–27; Sigg 2014, s. 60–62). Skillnader i konkretisering kan därmed påverka hur aktivt och självständigt *initiativ* förväntas utövas. I en multinationell kontext kan exempelvis en underställd med ett mer långtgående *initiativ* verka inom en struktur där överordnad chef i högre grad förväntar sig agerande inom givna ramar. Detta kan skapa spänningar där *initiativ* uppfattas som avvikelser snarare än eftersträlvade handlingar, vilket kan påverka samordning och förtroende mellan nivåer.

Sammantaget indikerar detta att variation inte enbart avser graden av konkretisering utan även vilka aspekter av principerna som betonas. Detta påverkar hur handlingsutrymme och ansvar uttrycks och därmed hur uppdragstaktikens praktiska implikationer framträder i doktrinerna.

4.3 Från doktrin till praktik

Även begränsad variation i hur principer konkretiseras kan få betydelse i multinationella sammanhang där gemensamma begrepp används men där de praktiska implikationerna inte nödvändigtvis är likartade.

Tidigare forskning visar att skillnader i uppfattningar om uppdragstaktik kan leda till ökat behov av kontroll och mer centraliserad ledning i multinationella operationer (Stewart et al. 2004, s. 7; Sjøgren och Nilsson 2025, s. 98–99). Mot denna bakgrund kan variation i hur principer konkretiseras ses som en möjlig bidragande faktor till sådana tendenser. Om handlingsutrymme och ansvar uttrycks olika kan detta påverka hur de uppfattas och därmed skapa behov av ökad samordning. Samtidigt påverkas doktrinens betydelse av hur de omsätts i praktiken. Tidigare forskning framhåller att utbildning, erfarenhet och organisatorisk kontext påverkar hur doktrin omsätts (Ochs 2020, s. 79; Sjøgren 2025, s. 15; Høiback 2016, s. 189). Variation i doktrinär konkretisering utgör därmed en möjlig förklaringsfaktor bland flera och behöver relateras till dessa bredare sammanhang.

Sammanfattningsvis indikerar detta att konceptuell samstämmighet på doktrinär nivå inte är tillräckligt för att utesluta friktion i tillämpning, då även utbildning, erfarenhet och organisatorisk kontext påverkar hur uppdragstaktik omsätts.

4.4 Studiens räckvidd och begränsningar

Studien analyserar doktrinära formuleringar och belyser därmed de konceptuella förutsättningarna för interoperabilitet snarare än praktisk tillämpning. Resultaten visar var variation förekommer i hur uppdragstaktikens principer konkretiseras men möjliggör inte slutsatser om hur dessa påverkar agerandet i praktiken. Studien behandlar således potentiella implikationer av doktrinära variationer snarare än faktiska konsekvenser. Vidare baseras studien på ett begränsat antal doktriner från två fall vilket innebär att resultaten inte är statistiskt generaliserbara. I enlighet med studiens design syftar analysen i stället till analytisk generalisering, där resultaten relateras till studiens teoretiska begrepp (Yin 2018, s. 20–21).

Samtidigt måste studiens operationalisering av uppdragstaktik problematiseras med hänsyn till resultaten. Samtliga principer visar höga grader av överensstämmelse, vilket väcker frågan om operationaliseringen är tillräckligt finmaskig för att fånga djupare skillnader. Ett analytiskt ramverk baserat på annan forskning hade eventuellt kunnat ge ett annat resultat. Studien hade även kunnat inkludera andra typer av dokument vilket skulle bredda det empiriska underlaget inom respektive organisation. Exempelvis hade utbildningsanvisningar, handböcker och andra styrande dokument kunnat analyseras för att undersöka om doktrinerna ger en representativ bild av hur uppdragstaktik konceptualiseras i respektive organisation.

Sammanfattningsvis innebär detta att studiens resultat utgör ett bidrag till analysen av doktrinära förutsättningar för interoperabilitet, snarare än som en förklaring till hur interoperabilitet faktiskt uppnås.

5. Avslutning

Genom studiens syfte formulerades forskningsfrågan: Vilken grad av konceptuell interoperabilitet uppvisar svenska och Nato-doktriner i sin beskrivning av uppdragstaktik? Resultaten visar att svenska och Nato-doktriner uppvisar en hög grad av överensstämmelser i hur uppdragstaktikens principer definieras och ges innebörd. Detta gäller särskilt principerna *syfte, tillit och förtroende, gemensam förståelse* samt *risk* där en gemensam konceptuell grund kan identifieras. Uppdragstaktik framstår därmed som en i huvudsak delad ledningsfilosofi.

Samtidigt identifieras variation i hur vissa principer konkretiseras, både inom och mellan fallen. Dessa skillnader är särskilt framträdande avseende *decentralisering av beslut och mandat* samt *initiativ*, där doktrinerna uttrycker olika betoningar gällande balansen mellan centraliserad och decentraliserad ledning, och graden av handlingsutrymme för underställd personal. Resultatet visar därmed att samstämmighet i definition och innebörd inte nödvändigtvis innebär samstämmighet i hur principerna konkretiseras.

Mot denna bakgrund bedöms den konceptuella interoperabiliteten som **kompatibel**, uppdragstaktik förekommer i samtliga doktriner med övergripande likhet i hur den definieras, ges innebörd och konkretiseras men med viss variation. Bedömningen grundas i att doktrinerna uppvisar betydande överstämmelse på övergripande nivå men samtidigt variation i hur vissa principer konkretiseras. Eftersom studien utgår från konceptuell interoperabilitet, innebär dessa variationer att interoperabiliteten inte kan bedömas som hög trots den övergripande begreppsliga samstämmigheten. Studien visar således att proceduriell interoperabilitet inte nödvändigtvis säkerställas genom gemensamma begrepp och definitioner, utan även är beroende av graden av konceptuell samstämmighet i hur dessa definieras, ges innebörd och konkretiseras.

5.1 Professionella konsekvenser och praktisk tillämpning

Resultaten indikerar att hög grad av begreppslig överensstämmelse inte i sig säkerställer en gemensam förståelse i praktiken. I multinationella sammanhang kan variation i hur begrepp ges innebörd och konkretiseras leda till att deras praktiska implikationer uppfattas olika, vilket innebär att samstämmighet på en övergripande nivå inte är tillräcklig. Exempelvis kan skillnader i hur uppdragstaktik konkretiseras påverka hur handlingsutrymme, ansvar och beslutsfattande uppfattas mellan nivåer, även när de utgår från samma doktrinära begrepp.

Interoperabilitet kan därmed inte enbart bedömas utifrån förekomsten av gemensamma begrepp, utan kräver även förståelse för hur dessa operationaliseras.

Ur ett professionellt perspektiv innebär detta att arbete med interoperabilitet inte kan begränsas till antagande av doktriner. Det krävs även medvetenhet om hur doktrinära formuleringar kan tolkas olika beroende på organisatorisk kontext. Nationers arbete med att skapa samstämmighet måste därför ta hänsyn till detta så att ratificering och implementering av gemensamma doktriner inte görs lättvindigt.

Detta har även samhällseliga och etiska implikationer. Bristande konceptuell interoperabilitet kan påverka hur ansvar och mandat utövas, särskilt i situationer av osäkerhet och med potentiellt långtgående konsekvenser. Om gemensamma begrepp tolkas olika kan detta påverka ansvarsutkrävande och legitimitet i multinationella operationer. Detta blir särskilt relevant då Sveriges integrering i Nato inte enbart berör Försvarsmakten utan även andra delar av total- och civilförsvaret. Här kan skillnader i konceptuell interoperabilitet påverka hur gemensamma doktrinära begrepp förstås och omsätts mellan civila och militära aktörer. En hög grad av begreppslig samstämmighet kan därmed ge sken av en enhetlighet som inte fullt ut existerar i praktiken, vilket understryker vikten av att även beakta den konceptuella samstämmigheten.

5.2 Fortsatta studier

Denna studie har fokuserat på den konceptuella interoperabiliteten mellan svenska och Nato-doktriner och saknar därmed möjlighet att uttala sig om praktiska konsekvenser av de identifierade skillnaderna. Resultaten bör därför kompletteras med intervjuer eller observationsstudier med svensk personal tjänstgörande i Nato för att undersöka om skillnaderna får praktiska konsekvenser. Vidare kan studien utvecklas genom att inkludera fler nationella doktriner syftande till att analysera eventuell variation inom Nato. Detta skulle ge ökad kunskap om i vilken utsträckning konceptuell interoperabilitet varierar mellan alliansens medlemmar och bidra till arbetet med att stärka den proceduriella interoperabiliteten.

Avslutningsvis bör studiens metod prövas på andra centrala doktrinära begrepp i syfte att vidareutveckla den teoretiska ansats till konceptuell interoperabilitet som Solli och Borrie (2025) påbörjat. Detta kan bidra till att utveckla ett mer systematiskt och tillgängligt verktyg för att bedöma proceduriell interoperabilitet.

5.3 Redovisning av AI-assisterande verktyg

Under arbetet med denna text har författaren använt Chat GPT som formalia- och språkstöd. Efter användning granskade och redigerade författaren innehållet där så var relevant och tar fullt ansvar för innehållet i studien.

6. Litteratur och referensförteckning

Blatter, J. & Haverland, M. (2012). *Designing Case Studies: Explanatory Approaches in Small-N Research* (First edition). Palgrave Macmillan UK.

Codner, M. (2003). *Hanging together: military interoperability in an era of technological innovation*. Royal United Services Institute for Defence Studies.

Denscombe, M. (2021). *The Good Research Guide: Research Methods for Small-scale Social Research Projects*. (Seventh edition). Open University Press.

Diallo, S. Y., Julian Padilla, J., Herencia-Zapana, H., Padilla, J. J. & Tolk, A. (2011). Understand Interoperability. I: *SpringSim '11: Volume 5: Proceedings of the 2011 Emerging M&S Applications in Industry and Academia Symposium*. Boston, MA, USA, (3–7/4, 2011), s. 84–91. URL: <https://www.researchgate.net/publication/220954268>

Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., Towns, A. E. & Wängnerud, L. (2017). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. (Femte upplagan). Wolters Kluwer.

Finkel, M. (2006). Flexible Force Structure: A Flexibility Oriented Force Design and Development Process for Israel. *Israel Affairs*, 12(4), s. 789–800.

DOI: <https://doi.org/10.1080/13533310600890117>

Försvarsmakten (2020). *Doktrin för gemensamma operationer 2020*. Försvarsmakten.

Försvarsmakten (2022). *Militärstrategisk doktrin – MSD 22*. Försvarsmakten

Försvarsmakten (2023). *Reglemente Armé Taktik (R AR TAKTIK)*. Försvarsmakten

George, A. L. & Bennett, A. (2005). *Case studies and theory development in the social sciences*. (First edition). MIT Press.

Høiback, H. (2016). The Anatomy of Doctrine and Ways to Keep It Fit. *Journal of Strategic Studies*. 39(2), s. 185-197.

DOI: <https://doi.org/10.1080/01402390.2015.1115037>

Johnston, P. (2000). Doctrine is Not Enough: The Effect of Doctrine on the Behavior of Armies. *Parameters*. 30(3), s. 30-38.

DOI: <https://doi.org/10.55540/0031-1723.1991>

Morgan, H. (2022). Conducting a Qualitative Document Analysis. *The Qualitative Report*. 27 (1), s. 64–77.

DOI: <https://doi.org/10.46743/2160-3715/2022.5044>

Nato (2022a). *AJP-01 Allied Joint Doctrine* (Edition F, Version 1). Nato Standardization Office.

Nato (2022b). *AJP-3.2 Allied Joint Doctrine for Land Operations* (Edition B, Version 1). Nato Standardization Office.

Nato (2025). *AJP-3 Allied Joint Doctrine for the Conduct of Operations* (Edition D, Version 1). Nato Standardization Office.

Ochs, R. (2020). Mission Command: An Exploration of its Issues in Multinational Units. *The Journal of Military History and Defence Studies*. 1(2): s. 75-106.

DOI: <https://doi.org/10.33232/JMHDS.1.2.28>

Palmgren, A., & Wikström, N. (2018). Auftragstaktik och uppdragstaktik. I Thunholm, P., Widén, J. & Wikström, N. (red.). *Militära arbetsmetoder: en lärobok i krigsvetenskap*. Universus Academic Press, s. 49-84.

Shamir, E. (2010). The Long and Winding Road: The US Army Managerial Approach to Command and the Adoption of Mission Command (*Auftragstaktik*). *Journal of Strategic Studies*. 33(5), s. 645-672.

DOI: <https://doi.org/10.1080/01402390.2010.498244>

Shamir, E. (2011). *Transforming Command: The Pursuit of Mission Command in the U.S., British, and Israeli armies*. Stanford University Press.

Sigg, M. (2014). *Lägre chef som fältherre i fickformat: uppdragstaktikens teori och praktik i den tyska armén 1869–1945*. Övers. av Wikström, N., Einar, M. & Per, L. (2025). Universus Press AB.

Sjøgren, S. (2024). What We Disagree About When We Disagree About Doctrine. *Journal of Strategic Studies*. 47(4), s. 474-497.

DOI: <https://doi.org/10.1080/01402390.2023.2251170>

Sjøgren, S. (2025). Entering the War Machine: On Construction of Order in a Multinational NATO Headquarters. *Defence Studies*. Online, s. 1-20.

DOI: <https://doi.org/10.1080/14702436.2025.2477045>

Sjøgren, S. & Nilsson, N. (2025). Multinational Mission Command: From Paper to Practice in NATO. *Scandinavian Journal of Military Studies*. 8(1), s. 89–103.

DOI: <https://doi.org/10.31374/sjms.329>

Solli, B.-E. & Borrie, A. (2025). Interoperability Challenges in NATO's Risk Management: Insights from Procedural and Conceptual Analysis. *Scandinavian Journal of Military Studies*. 8(1), s. 342–362.

DOI: <https://doi.org/10.31374/sjms.328>

Stewart, K. G., Cremin, D., Mills, M. & Phipps, D. (2004). Non-technical Interoperability: The Challenge of Command Leadership in Multinational Operations. *10th International Command and Control Research and Technology Symposium: The Future of C2*.

URL: <https://apps.dtic.mil/sti/html/tr/ADA465749/index.html> - hämtad 2025-11-03

Thunholm, P. & Palmgren, A. (2018). Doktrinutvecklares syn på doktrinens roll och syfte: En empirisk studie. *Kungl. Krigsvetenskapsakademien*. 2018(2), 15–33.

URL: <https://kkrva.se/hot/2018:2/HoT-2-2018-innehall.pdf> - hämtad 2025-11-09

Viktor Berglund

2026-05-25

Kurs: Självständigt arbete 30 HP 2UK045

Vetenskapsrådet (2024). *God forskningssed 2024*. Vetenskapsrådet.

Yin, R. K. (2018). *Case study research and application: design and methods*. (Sixth edition). SAGE.

7. Bilagor

7.1 Bilaga A - Kodningsram

Decentralisering av beslut och mandat	
Dimension	Kodningsfråga
<i>Definition</i>	Definieras principen som delegering av beslut och mandat till underordnade nivåer?
<i>Innebörd</i>	Framställs decentralisering som en förutsättning för anpassning till situationen? Betonas ansvar, handlingsfrihet och självständigt beslutsfattande hos underställda? Beskrivs situationsanpassad grad av styrning?
<i>Konkretisering</i>	Finns formuleringar om att besluts ska fattas på lägsta möjliga nivå? Beskrivs hur underställda förväntas agera utifrån sin närhet till situationen? Problematiseras eller avråds detaljstyrning? Beskrivs balansen mellan centralisering och decentralisering som situationsberoende?
Syfte	
Dimension	Kodningsfråga
<i>Definition</i>	Definieras syftet som det som anger vad som ska uppnås?
<i>Innebörd</i>	Framställs syftet som styrande för underställdas handlande och beslutsfattande? Beskrivs syftet som en samordnande mekanism?
<i>Konkretisering</i>	Uppmanas underställda att agera utifrån syftet? Finns formuleringar om att undvika detaljerade instruktioner?
Initiativ	
Dimension	Kodningsfråga
<i>Definition</i>	Definieras initiativ som självständigt agerande även utan eller bortom givna order?
<i>Innebörd</i>	Framställs initiativ som nödvändigt i osäkra eller föränderliga situationer? Kopplas initiativ till ansvarstagande och handlingskraft?
<i>Konkretisering</i>	Uppmanas underställda att agera när order saknas eller blivit irrelevanta? Accepteras avsteg från order om de stödjer syftet? Exemplifieras nivåer av initiativ?
Tillit och förtroende	
Dimension	Kodningsfråga
<i>Definition</i>	Definieras tillit som en grund för delegering och självständigt agerande?
<i>Innebörd</i>	Framställs tillit som en förutsättning för decentralisering? Kopplas tillit och förtroende till individers kompetens och omdöme?
<i>Konkretisering</i>	Finns formuleringar om ömsesidig tillit mellan nivåer? Kopplas tillit konkret till delegering av ansvar och mandat?

Gemensam förståelse	
Dimension	Kodningsfråga
<i>Definition</i>	Definieras gemensam förståelse som en delad uppfattning om situationen, syfte eller uppgift?
<i>Innebörd</i>	Framställs gemensam förståelse som en förutsättning för samordning? Kopplas den till utbildning, erfarenhet eller gemensamma referensramar?
<i>Konkretisering</i>	Finns formuleringar om gemensam lägesbild eller delad förståelse? Uppmanas dialog eller informationsdelning mellan nivåer?
Risk	
Dimension	Kodningsfråga
<i>Definition</i>	Definieras risk som en inneboende del av militära operationer?
<i>Innebörd</i>	Framställs risktagande som nödvändigt för att uppnå framgång? Betonas att beslut måste fattas trots osäkerhet?
<i>Konkretisering</i>	Uppmanas chefer att acceptera risk och osäkerhet? Accepteras misstag inom ramen för syftet?